

10. Казімірчук В.П. Право і методи його вивчення. — М.: Юрид. літ., 1965; Кампо В.В. місцеve самоврядування в Україні / В.М. Кампо. — К., 1997.
11. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 688 с.
12. Гусарев С.Д. Теорія права і держави / С.Д. Гусарев, А.Ю. Олійник, О.Л. Слюсаренко: Навчальний посібник. - К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. — 270 с.
13. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. - К.: Юрінком Інтер, 2006. — 688 с.
14. Рабінович П.М. Права людини і громадянина: Навчальний посібник. П.М. Рабінович, М.Л. Хавронюк. — К.: Атика, 2004. — 464 с.
15. Кафарський В.І. Політичні партії України: конституційно-правове регулювання організації та діяльності / В.І. Кафарський: Монографія. — К.: Логос, 2008. — 560 с.
16. Погорілко В.Ф. Конституційне право України. академічний курс: підручник: у 2 т. / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко; за ред. В.Ф. Погорілка. — К.: Юридична думка, 2006. — С. 184.
17. Цвік М.В. Методологічне значення принципів права / М.В. Цвік // Проблеми методології сучасного правознавства: матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. (9-10 жовт. 1996 р.). - К., 1996. — С. 34-38.
18. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. [для студ., курсантів, аспірантів і ад'юнктів] / за ред. А.Є. Конверського. — К.: Центр учбової л-ри, 2010. — 352 с.

УДК 342.12

Рибницький Г. В., Директор з правових питань та розвитку ТОВ «Промгазінжіринг»

Спеціальне адміністративне управління підприємницькою діяльністю, що здійснює Антимонопольний комітет України

Стаття присвячена розкриттю питання здійснення Антимонопольним комітетом України спеціального адміністративного управління підприємницькою діяльністю. Проаналізовано та класифіковано сукупність повноважень Комітету щодо здійснення спеціального адміністративного управління підприємницькою діяльністю в нашій державі, а також наведено актуальні фактичні дані здійснення таких повноважень

Ключові слова: адміністративне управління, АМКУ, економічна конкуренція, органи влади, парламент, підприємець, підприємницька діяльність, підприємництво, уряд.

Стаття посвящена раскрытию вопросы осуществления Антимонопольным комитетом Украины специального административного управления предпринимательской деятельностью. Проанализированы и классифицированы совокупность полномочий Комитета по осуществлению специального административного управления предпринимательской деятельностью в нашей стране, а также приведены актуальные фактические данные осуществления таких полномочий

Ключевые слова: административное управление, АМКУ, экономическая конкуренция, органы власти, парламент, предприниматель, предпринимательская деятельность, предпринимательство, правительство.

The authors elucidate the issues of the Antimonopoly Committee of Ukraine special administrative management business. Analyzed and classified set of reference of the Committee for the implementation of special administrative management business in our country and are actual evidence of such authority

Keywords: administration, AMC, economic competition authorities, parliament, entrepreneur, entrepreneurship, business, government.

Метою дослідження є розкриття та аналіз повноважень Антимонопольного комітету України щодо здійснення спеціального адміністративного управління підприємницькою діяльністю в нашій державі. Актуальність обраної теми очевидна, поперше, з огляду на те, що в українській доктрині адміністративного права відсутні комплексні дослідження з означеного питання, що є прогалиною, зважаючи на наукову і практичну цінність таких знань, зокрема, для застосування їх в процесі забезпечення економічної безпеки України. По-друге, враховуючи той факт, що наша держава нещодавно підписала і ратифікувала Угоду про асоціацію з ЄС, в результаті чого має більш поглиблено адаптувати національне законодавство про підприємництво з аналогічними нормами Євросоюзу, об'єктивно якісною така адаптація національного законодавства до права ЄС буде тоді, коли буде вичерпно досліджено стан чинного національного законодавства, його особливості, проблеми та позитивні норми, з тим, щоб не здійснювати процес адаптації до *acquis communautaire* в абсолютно технічному аспекті, а осмислено, в тому числі і що стосується законодавства, яке регламентує повноваження щодо здійснення спеціального адміністративного управління підприємницькою діяльністю Антимонопольним комітетом України.

Стан наукового дослідження. Сприятиме досягненню поставленої мети в процесі наукового пошуку звернення до суміжних галузей права, аналіз наукових позицій фахівців з цього питання. Відзначимо, що питанням управління підприємницькою діяльністю приділяли уваги в своїх наукових роботах такі дослідники як Б.В. Соркін, Г.В. Смолин, С.І. Соколенко, С.М. Лисенко, О.І. Тимченко та інші, однак, не применшуючи значень здійснених наукових розвідок, підкреслимо, що питання управлінської діяльності Антимонопольного комітету України в означеній сфері досі розглянуті не були. Дослідження ґрунтуватиметься на аналізі положень нормативно-правових актів.

Виклад основного матеріалу. Економічна безпека в галузі економічної конкуренції забезпечується в нашій державі Антимонопольним комітетом України (далі – АМКУ), який є державним, підконтрольним Президенту України (підзвітний Верховній Раді України), органом із спеціальним статусом, метою діяльності якого, відповідно, є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель.

Особливості спеціального статусу АМКУ обумовлюються його завданнями та повноваженнями, в тому числі роллю у формуванні конкурентної політики, та визначаються законами України «Про Антимонопольний комітет України» [1], «Про захист економічної конкуренції» [2], «Про захист від недобросовісної конкуренції» [3], а також іншими актами законодавства і полягають, зокрема, в особливому порядку призначення та звільнення Голови АМКУ, його заступників, державних уповноважених АМКУ, голів територіальних відділень АМКУ, у спеціальних процесуальних засадах діяльності АМКУ, наданні соціальних гарантій, охороні особистих і майнових прав працівників АМКУ на рівні з працівниками правоохоронних органів, в умовах оплати праці.

Відповідно, на АМКУ покладаються таке важливе завдання, як участь у формуванні та реалізації конкурентної політики в частині: 1) здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції; 2) контролю за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання та до-

триманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час регулювання цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій; 3) сприяння розвитку добросовісної конкуренції; 4) методичного забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції; 5) здійснення контролю щодо створення конкурентного середовища та захисту конкуренції у сфері державних закупівель.

Здійснюючи адміністративне управління підприємницькою діяльністю в рамках здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, АМКУ реалізовує:

1) нормотворчі функції у питаннях економічної конкуренції та її забезпечення. Зокрема, Комітет зобов'язаний приймати передбачені законодавством про захист економічної конкуренції розпорядження та рішення за заявами і справами, перевіряти та переглядати рішення у справах, надавати висновки щодо кваліфікації дій відповідно до законодавства про захист економічної конкуренції.

Окрім того, Комітет також приймає нормативно-правові акти-рекомендації обов'язкового характеру, приміром, у зв'язку із правом надавати обов'язкові для розгляду рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням щодо припинення дій або бездіяльності, які містять ознаки порушень законодавства про захист економічної конкуренції, та усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють.

2) адміністративне управління підприємницькою діяльністю в питаннях виявлення порушення антимонопольного законодавства України. Одне із основних повноважень АМКУ — це виявлення порушень національного антимонопольного законодавства, що реалізується:

а) в результаті звернення скажника чи іншої особи. Правопорушення в зазначеній галузі виявляються Комітетом і через обов'язок розглядати заяви і справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та проводити розслідування за цими заявами і справами. Так, наприклад, в 2013 році до АМКУ надійшли 7 902 заяви та звернення з приводу порушень законодавства про захист економічної конкуренції, що на 23,6 % більше, ніж у 2012 році [4, с. 10].

б) в результаті самостійної (досить часто — моніторингової) діяльності. Зокрема, з цією метою Комітет зобов'язаний: проводити дослідження ринку, визначає межі товарного ринку, а також становище, в тому числі монопольне (домінуюче), суб'єктів господарювання на цьому ринку; визначати наявність або відсутність контролю між суб'єктами господарювання або їх частинами та склад групи суб'єктів господарювання, що є єдиним суб'єктом господарювання;

3) адміністративне управління підприємницькою діяльністю в питаннях деліцензування та зупинення операцій, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання. АМКУ повноважний вносити до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування обов'язкові для розгляду подання щодо анулювання ліцензій, припинення операцій, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання, у разі порушення ними законодавства про захист економічної конкуренції;

4) адміністративне управління підприємницькою діяльністю в питаннях порушення, розгляду та вирішення справи про адміністративні правопорушення. В рамках такого

комплексу повноважень АМКУ (через свої органи) має право відкривати та розглядати справи про адміністративні правопорушення, приймати постанови та перевіряти їх законність та обґрунтованість;

5) адміністративне управління підприємницькою діяльністю в питаннях здійснення перевірки суб'єктів господарювання. АМКУ має право перевіряти суб'єкти господарювання й їх об'єднання щодо дотримання ними вимог законодавства про захист економічної конкуренції та під час проведення розслідувань за заявами і справами про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. При цьому, Комітет, у тих випадках та в порядку, що передбачений законом, може проводити огляд службових приміщень та транспортних засобів суб'єктів господарювання-юридичних осіб, вилучати або накладати арешт на предмети, документи чи інші носії інформації, які можуть бути доказами або джерелом доказів у справі незалежно від їх місцезнаходження. Окрім того, у разі перешкоджання працівникам АМКУ у виконанні ними цих повноважень, Комітет може залучати працівників органів внутрішніх справ для застосування заходів, передбачених законом, для подолання відповідних перешкод.

Так, протягом 2013 року органами АМКУ було проведено 893 виїзні перевірки дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції (з них 669 перевірок суб'єктів господарювання), що майже на 14 % менше показника попереднього року (таке скорочення кількості проведених перевірок було обумовлено міркуваннями зменшення адміністративного тиску на бізнес; не зважаючи на зазначене скорочення, показник результативності перевірок зріс у порівнянні з 2012 роком на 14 %). За результатами проведених перевірок розпочато розгляд 598 справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та надано 364 рекомендації щодо припинення дій (бездіяльності), які містили ознаки таких правопорушень [4, с. 10-11].

6) звертатися до суду з позовами, заявами і скаргами у зв'язку із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції, а також із запитами щодо надання інформації про судові справи, що розглядаються цими судами відповідно до законодавства про захист економічної конкуренції. Відповідно до ст. 27 «Про захист від недобросовісної конкуренції» процесуальні засади діяльності органів АМКУ щодо захисту від недобросовісної конкуренції (тобто, щодо будь-яких дій у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності), зокрема розгляд справ про недобросовісну конкуренцію, порядок виконання рішень та розпоряджень органів АМКУ, голів його територіальних відділень, їх перевірка, перегляд, оскарження та гарантії учасників процесу, інші питання щодо захисту від недобросовісної конкуренції регулюються законодавством про захист економічної конкуренції з урахуванням особливостей, визначених цим зазначеним законом.

Так, приміром, з метою забезпечення своєчасної сплати штрафів, накладених на порушників законодавства про захист економічної конкуренції, та з інших передбачених законодавством питань, органи АМКУ протягом 2013 року у 554 випадках зверталися до суду з позовами відповідно до ст. 25 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», а судами протягом року задоволено 461 позов органів Антимонопольного комітету України (83,2 % поданих), остаточно відмовлено у задоволенні лише щодо 16 (2,9 %) таких позовів. Частка задоволених позовів порівняно з 2012 роком зросла на 9 %. Окрім того, протягом звітного року в судах оскаржено 335 рішень АМКУ у справах про порушення законодавства про захист економічної

конкуренції, що становить близько 9,4 % прийнятих протягом року рішень. Визнано недійсними повністю або частково 47 рішень, що становить всього 1,3 % від загальної кількості рішень органів АМКУ про визнання вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції [4, с. 24-25].

Висновок. Отже, підводячи підсумок всьому вищевикладеному, слід зауважити, що АМКУ є державним органом зі спеціальним статусом, що відповідає за економічну безпеку держави в галузі економічної конкуренції. Здійснюючи контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, Комітет реалізовує нормотворчі функції у питаннях економічної конкуренції та її забезпечення, а також адміністративне управління підприємницькою діяльністю в питаннях: виявлення порушення антимонопольного законодавства України (в результаті звернення скажника чи іншої особи; в результаті самостійної (досить часто – моніторингової) діяльності); деліцензування та зупинення операцій, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання; порушення, розгляду та вирішення справи про адміністративні правопорушення; здійснення перевірки суб'єктів господарювання. Окрім того, АМКУ в зазначеному питанні користується повноваженнями на звернення до суду з позовами, заявами і скаргами у зв'язку із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції, а також із запитами щодо надання інформації про судові справи, що розглядаються цими судами відповідно до законодавства про захист економічної конкуренції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 року N 3659-XII. // Відомості Верховної Ради України, 1993, N 50. – ст. 472.
2. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 року N 2210-III. // Відомості Верховної Ради України, 2001, N 12. – ст. 64.
3. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року N 236/96-ВР. // Відомості Верховної Ради України, 1996, N 36. – ст. 164.
4. Звіт Антимонопольного комітету України за 2013 рік, затверджений Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14 березня 2014 року N 131-р. / Антимонопольний комітет України. – Київ: АМКУ, 2014. – 110 с.

